

CONSOLIDAREA RELAȚIILOR DE PARTENERIAT ÎN SCOPUL ASIGURĂRII UNUI TRAI DECENT

STRENGTHENING PARTNERSHIPS IN ORDER TO ENSURE A DECENT LIVING

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.4\(112\).06](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.4(112).06)
CZU: [364+369]:061.2

Angela BOGUȘ,
doctor, conferențiar universitar,
Academia de Studii Econoice din Moldova

SUMMARY

In this article it is reported the strengthening of partnership relations in order to ensure a decent living in the Republic of Moldova. It describes the forms of partnership in the social field is one of the most important principles of social assistance: social partnership as a means of implementing social assistance measures.

Keywords: *partnership, social partnership, forms of social partnership, social insurance.*

REZUMAT

În acest articol se raportează consolidarea relațiilor de parteneriat în vederea asigurării unui trai decent în Republica Moldova. Se descriu formele de parteneriat în domeniul social, care este unul dintre cele mai importante principii ale asistenței sociale: parteneriatul social ca mijloc de implementare a măsurilor de asistență socială.

Cuvinte-cheie: *parteneriat, parteneriat social, forme de parteneriat social, asigurări sociale.*

Viața socială, fiind una colectivă, presupune existența unei mari diversități de relații, interacțiuni între agenții săi, fie ei indivizi sau grupuri de indivizi. În acest sens, la baza societății moderne stau relațiile sociale, care sunt într-o evoluție ascendentă, progresivă, fapt ce permite asigurarea unui nivel de trai decent fiecărui cetățean și familiei sale.

În sens larg, traiul decent presupune posibilitatea omului de a deține și

de a beneficia de bunurile și realizările civilizației, cele pe care societatea le pune la dispoziția sa: asigurarea cu hrană rațională și calorică, învățământ, medicină, tehnică modernă, mijloace de transport, servicii ale întreprinderilor din sfera de deservire, acumulare de bogății culturale, științifice etc., fără de care este imposibilă dezvoltarea liberă a personalității umane.

Pornind de la ideea că asigurarea

traului decent depinde nu doar de efortul propriu, dar și de cel al statului, care este responsabil pentru măsurile de protecție socială corespunzătoare, este important să amintim că statul este principalul care poate și trebuie să asigure traiul și bunăstarea cetățenilor, bazându-se pe o economie puternică și durabilă.

Cu toate că fiecare cetățean contribuie decisiv, prin plățile efectuate în formă de taxe și impozite, asigurări sociale, medicale etc., la creșterea bugetului public, totuși, urmare a promovării unor politici economice și sociale ineficiente, statul înregistrează performanțe economice modeste și nu reușește să asigure un nivel de trai decent, oferind doar un minimum de subzistență. De multe ori, asistența statului nu este foarte cuprinzătoare și se caracterizează printr-un grad redus de redistributivitate. Situația cu care se confruntă instituțiile publice din domeniul social este una specifică: existența unor anumite servicii sociale puțin eficiente, nu numai datorită numărului redus de personal, calificării inadecvate a acestuia, dar și a imposibilității de atragere a specialiștilor competenți, surse bugetare insuficiente etc. [2, p. 55]. Soluția ce se impune, în asemenea condiții, constă în dezvoltarea unor relații de parteneriat cu reprezentanții altor sectoare, prin aceasta reușindu-se asigurarea unui spectru mult mai larg de servicii sociale acordate.

Actorii comunitari, potențiali parteneri pentru dezvoltarea serviciilor de asistență socială, pot fi reprezentanți ai sectorului guvernamental, ai sectorului de afaceri și celui asociativ (nonprofit).

Dacă sectorul public este obligat,

prin definiție, să asigure cetățenilor un trai decent și să ofere servicii de calitate, sectorul privat are ca scop creșterea economică și obținerea unui profit, atunci sectorul asociativ, în virtutea misiunii pe care o are în fața comunității, caută și identifică modalități noi de a asigura și presta din ce în ce mai multe servicii sociale, de caritate, filantropice. Organizațiile din sectorul asociativ propun soluții eficiente la problemele cu care se confruntă atât mediul de afaceri, cât și sectorul public. Prin integrarea intereselor complementare, a eforturilor comune ale celor trei sectoare în jurul unui scop comun se creează condiții extrem de favorabile pentru rezolvarea problemelor de ordin social. În societățile contemporane, obiectivele și activitățile celor trei sectoare: public, privat și asociativ se intersectează tot mai des. Deși finanțarea este importantă în sine, cooperarea cu sectorul guvernamental și cu cel privat face posibilă complinirea punctelor forte ale fiecăruia și realizarea unor scopuri în favoarea comunității. Sectorul neguvernamental nu poate să substituie nici unul din sectoare, dar oferă soluții de alternativă ori complementare ce deschid calea către o adevărată colaborare între ele.

În ultimul timp, la scară largă, se constată o creștere tot mai mare a interesului pentru cooperarea dintre sectorul guvernamental și celelalte sectoare în domeniul politicilor sociale. Interesul sporit și receptivitatea celor două sectoare de a prelua o parte din responsabilitățile sectorului public în domeniul social au condus spre o conjugare reușită a eforturilor celor trei actori și a contribuit la scăderea poverii secto-

rului guvernamental, reducerea costurilor și sporirea calității serviciilor sociale.

Drept punct de pornire în dezvoltarea diverselor forme de parteneriat în domeniul social este chiar unul dintre cele mai importante principii ale asistenței sociale: parteneriatul social ca mijloc de realizare a măsurilor de asistență socială. Pentru un parteneriat de succes este extrem de important ca implementarea acestuia să aibă loc în stricta concordanță și cu alte câteva principii ale asistenței sociale: solidaritatea socială, universalitatea dreptului la asistență socială, garantarea accesibilității acesteia, flexibilitatea măsurilor de asistență socială și aducerea lor în concordanță cu necesitățile reale ale persoanei sau ale familiei aflate în dificultate, recunoașterea independenței și autonomiei personalității, respectarea demnității umane [2, p. 51].

Scopul urmărit la crearea parteneriatelor în domeniul social rezidă în faptul ca într-un mod cât mai eficient să se satisfacă „nevoia de asistență socială, cea care desemnează resursele elementare minime necesare pentru o viață demnă și o funcționare socială normală, neacoperite prin efortul persoanei/familiei în cauză și nici de componentele de asigurare socială ale sistemului de securitate socială”, cuprinzând:

- nevoia provenită din lipsa resurselor economice - un nivel de viață sub standardele minime acceptate, lipsa locuinței, lipsa de acces la serviciile de asistență medicală sau educație;

- nevoia provenită din limitarea severă a capacităților personale de a duce o viață normală - dependența de alcool sau droguri, probleme de integrare în

viața de familie, școală, muncă, comunitate, dificultăți de relaționare cu ceilalți [7, p. 445].

Parteneriatele dintre cei trei mari actori în domeniul social cuprind forme de cooperare variate, generate de dinamismul dezvoltării sociale, multitudinea particularităților, aranjamentelor contractuale și acestea din urmă trebuie privite ca o opțiune viabilă, printre alte modele tradiționale existente în prestarea serviciilor sociale.

Experiența țărilor care au explorat această oportunitate și au întreprins acțiuni sigure în legitimarea parteneriatului cu diverși actori sociali oferă o mai bună acoperire beneficiarilor serviciilor sociale ale comunității. În ultimii ani, atât în țările cu performanțe economice, cât și în țările în curs de dezvoltare sau în tranziție a crescut foarte mult interesul pentru dezvoltarea parteneriatului și cooperării dintre guverne și actori non-guvernamentali. Se atestă o tendință globală de reformare a practicilor administrative și de guvernare în cadrul căreia sunt reconsiderate rolurile statului în societate, precum și modalitățile prin care se pot rezolva probleme ale societății prin cooperare intersectorială. Deși, la nivel internațional, conlucrarea pentru un scop comun a devenit o practică răspândită, în Republica Moldova, în domeniul social, cu regret, această oportunitate este extrem de slab explorată. Caracteristic pentru țara noastră este faptul că sectorul de afaceri este practic absent în susținerea sistemului de asistență socială. Sectorul asociativ, dimpotrivă, în calitate de actor cointeresat, apare să asigure buna funcționare a unei societăți moderne și se implică

activ în diverse activități de ordin social. Reprezentanții sectorului dat sunt cei mai activi în zonele în care, din motive economice, sociale, geografice sau chiar politice, serviciile statului sunt imposibil de realizat sau oferite parțial celor ce au nevoie de aceste servicii. Or, precum bine se cunoaște, cea mai critică stare se înregistrează în domeniul serviciilor sociale, în special, grupurilor defavorizate. Mai mult, în ultimii ani se înregistrează o creștere a numărului de organizații non-guvernamentale în domeniul prestării serviciilor sociale.

Potrivit Indexului sustenabilității organizațiilor societății civile în 2019, sectorul asociativ din Republica Moldova este prezent în diferite sfere de activitate, principalele fiind domeniul educației și trainingului - 50% și cel al serviciilor sociale - 41%, cel al sănătății - constituind doar 19%, al culturii - 17%, fiind în coada clasamentului. Datele relevă că în domeniul serviciilor sociale se atestă o prezență a OSC relativ bună. În această ordine de idei, potrivit studiilor realizate de Centrul CONTACT, se atestă o stare prielnică, condiționată de faptul că organizațiile nonprofit din domeniul serviciilor sociale au cel mai mare număr de beneficiari, grupurile sociale defavorizate constituind peste 40 la sută, urmat de categoria de tineret și copii. Acest fapt scoate în evidența misiunea nobilă pe care acestea o îndeplinesc. Ele își concentrează atenția asupra celor mai vulnerabile categorii de cetățeni [6, p. 30].

Cadrul legal, aparent, oferă multiple posibilități OSC-urilor să acceseze fonduri atât din surse publice, cât și din surse private în formă de suport financiar sau în natură. Printre formele stipulate

expres în legislație se numără dreptul de a accesa granturi și burse de la alte țări, de la fundații și organizații naționale, străine și internaționale și de la persoane particulare și dreptul de a participa la concursuri naționale și internaționale în vederea obținerii de comenzi sociale și dotații (subvenții) din partea statului. De asemenea, pot obține mijloace financiare din activitățile economice statutare, au dreptul să încheie cu persoane fizice și juridice acorduri de colaborare tehnico-științifică, economică, financiară și de producție, de executare de lucrări și de prestare de servicii, inclusiv către autoritățile publice centrale și locale în vederea realizării scopurilor și sarcinilor statutare. Totuși, o serie de factori limitează posibilitățile reale ale OSC-urilor de prestare a serviciilor sociale, motivul principal constând în posibilitățile reduse de obținere a resurselor financiare necesare în acest scop.

Conform Raportului CSO Meter, prezentat în 2019 de Asociația Promo-LEX, în anii 2017-2018, 75% din organizațiile monitorizate au raportat că au primit finanțare din exterior. Prin urmare, sprijinul financiar din sursele naționale este extrem de mic. Alte surse de venit raportate de OSC-uri au fost donațiile de la persoane fizice (36%), mecanismul de desemnare procentuală (41%), cotizațiile de membru (30%), finanțarea de la bugetul public (20%), suport din partea agenților economici (20%) și activitățile economice (21%) [3, p. 21].

În comparație cu situația țărilor din regiune, OSC-urile din Republica Moldova înregistrează cea mai mare dependență de sursele de finanțare din exterior. Astfel, conform unor studii pri-

vind durabilitatea financiară a OSC în mai multe țări europene, printre care și România, Polonia, Ungaria, Cehia și Slovacia, cea mai mare cotă, de circa 44% a resurselor financiare ale OSC provine din veniturile proprii, inclusiv din cotizații de membru, activități economice, servicii contra plată, venitul generat de investiții. Totodată, suportul sectorului public, de asemenea, constituie o sursă importantă de venit, de circa 35%, urmat de filantropia privată (22%), inclusiv facilitățile fiscale pentru agenții economici privați, facilitățile fiscale individuale, contribuția voluntarilor etc. [5].

Dat fiind finanțarea modestă din bugetul public, de doar 20%, și dependența de finanțarea donatorilor, OSC-urile se axează preponderent pe elaborarea propunerilor de proiect și raportare către finanțatori în detrimentul comunicării cu constituenții și grupurile din care fac parte, fapt ce diminuează calitatea serviciilor prestate. Mai mult, potrivit raportului, s-au înregistrat situații contrare, când, în anumite cazuri, instituțiile publice au preluat controlul asupra fluxurilor financiare, deși finanțarea externă a OSC-urilor nu ține de competența statului. Suma totală oferită din bugetul de stat pentru OSC-uri în 2018 a fost de 2,4 milioane euro. Deși în creștere cu 0,5 milioane euro față de 2017, această sumă este o sursă relativ modestă.

Totodată, contractarea limitată de către stat a serviciilor sociale ale OSC reduce posibilitatea obținerii finanțărilor prin prestare de servicii. O soluție eficientă în acest sens ar putea fi dezvoltarea unor relații de colaborare cu mediul de afaceri, care, cu regret, în Republica Moldova sunt foarte slabe. Deși OSC-urile

manifestă un interes major pentru dezvoltarea colaborării cu sectorul privat, totuși, cel din urmă manifestă reticență. Totodată, experiența internațională demonstrează că mediul de afaceri ar putea deveni o sursă importantă de venit dacă sectorul va dezvolta o strategie pe termen lung (5-10 ani), care să pună temelia conștientizării rolului deosebit pe care îl au organizațiile non-guvernamentale și a conceptului de responsabilitate socială, dezvoltare a abilităților de atragere a fondurilor din partea sectorului privat, consolidare a credibilității și vizibilității acestor organizații. Este de reținut faptul că legislația în vigoare nu încurajează agenții economici să desfășoare activitate filantropică, se atestă lipsa unei comunicări eficiente, neîncrederea oamenilor de afaceri față de OSC.

O posibilitate nouă de creștere a surselor de venit a apărut urmare introducerii în 2017, în Codul Fiscal, a desemnării procentuale (Legea 2%), prin care persoanele fizice au avut dreptul să redirecționeze 2% din impozitul lor pe venit către un OSC-ul acreditat. Drept consecință, în 2019, veniturile colectate prin acest mecanism au constituit circa 7,6 milioane lei (434.000 dolari), în creștere cu 37% față de 2018 [4, p. 5].

În ultimii ani se înregistrează o creștere a interesului pentru prestarea serviciilor contra plată sau desfășurarea de activități economice prin intermediul întreprinderilor sociale. În prezent există peste douăzeci de întreprinderi sociale și un număr tot mai mare de inițiative și programe de sprijin atât a întreprinderilor sociale existente, cât și celor noi. În septembrie 2019 a fost organiza-

tă cea de-a cincea ediție a Conferinței Naționale pentru Antreprenoriat Social, care a fost dedicată evaluării impactului întreprinderilor sociale și promovării bunelor practici.

Totuși, în 2019, situația financiară a OSC-urilor s-a îmbunătățit ușor, în mare parte, datorită creșterii finanțării din partea organizațiilor internaționale.

Relațiile de parteneriat pot fi realizate și între organizații din cadrul aceluiași sector. Astfel, potrivit datelor prezentate de Forumul național ale ONG-urilor, circa 93 la sută din organizațiile non-guvernamentale colaborează cu alte organizații din sectorul non-profit.

În concluzie, urmărind asigurarea unui nivel de trai decent, statul identifică mecanismele prin care va pune la dispoziția fiecărui om și a familiei aces-

tuia bunurile și realizările civilizației, fără de care este imposibilă dezvoltarea liberă a personalității umane. În acest sens, autoritățile publice, trebuie să ofere servicii sociale de calitate, o varietate de garanții și beneficii sociale. Deseori, însă, procesul de elaborare și implementare a mecanismelor necesare este unul anevoios și de durată, iar serviciile sociale din cadrul sectorului public nu pot rezolva toate problemele sociale pe cont propriu. Soluția ce se impune, în asemenea condiții, constă în dezvoltarea unor relații de parteneriat cu reprezentanții tuturor sectoarelor, prin aceasta reușindu-se acoperirea unui spectru mult mai larg de servicii sociale acordate. Parteneriatele joacă astfel un rol-cheie în rezolvarea problemelor de ordin social.

BIBLIOGRAFIE

1. Declarația universală a drepturilor omului: nr. 12 din 10 decembrie 1948. În: https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/rum.pdf
2. Costachi J., Parteneriat Public Privat în prestarea serviciilor Publice, UNIVERSITATEA din BUCUREȘTI, București, 2006.
3. Gîscă F., CSO METER, Evaluarea mediului de activitate al organizațiilor societății civile din țările Parteneriatului Estic, Promo-Lex, Chișinău, 2019.
4. Indexul sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2019, Republica Moldova. În: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/10/Indexul-Sustenabilitatii-OSC-2018.pdf>
5. Laws and Other Mechanisms for Promoting NGO Financial Stability, ICNL, 2005. În: https://www.icnl.org/research/library/transnational_lawsmech/
6. Nedelea I., Societatea civilă și guvernarea responsabilă. Institutul de Politici Publice, Chișinău 2002.
7. Pop L., M., (coordonator) Dicționar de Politici Sociale, Editura Expert, București, 2002, ISBN 973-8177-44-8.

Prezentat: 26.11.2021.

E-mail: tatianatofan@yahoo.com